EUROOPA PARLAMENT

KODANIKUVABADUSTE, JUSTIITS- JA SISEASJADE KOMISJON

koostöös

TÖÖHÕIVE- JA SOTSIAALKOMISJONiga
NAISTE ÕIGUSTE JA SOOLISE VÕRDÕIGUSLIKKUSE KOMISJONiga
PÕHISEADUSKOMISJONiga
VÄLISASJADEKOMISJONiga
INIMÕIGUSTE ALLKOMISJONiga

ja liikmesriikide parlamendisaadikute osavõtul

Esmaspäev, 25. aprill 2005 kell 15.00–18.30
Teisipäev, 26. aprill 2005 kell 9.00–12.30
Rue Wiertz, 60 – Brüssel
Paul-Henri Spaaki hoone (PHS), ruum 3C50

Esialgne programm

Avalik seminar

ELi põhiõiguste poliitika edendamine – sõnadest tegudeni ehk kuidas õigusi tegelikkuses tagada?

I. Eesmärk

Seminari eesmärk on kahe praegu LIBEs arutusel oleva poliitika kontekstis – pr Kinga Gáli raporti "Põhiõiguste edendamine ja kaitse – riiklike ja Euroopa institutsioonide, sh Põhiõiguste Ameti roll" ja hr Claude Moraes'i raport "Vähemusrahvuste kaitse ja diskrimineerimisvastased poliitikad laienenud Euroopas" – saada ülevaade praegustest Euroopa ja liikmesriikide põhiõiguste, diskrimineerimisvastaste ja rahvusvähemuste küsimuste poliitikatest ja tavadest ning arutada selle valdkonna edasisi arenguid. Seminar on mõeldud edasiste arutelude lähtepunktina eespoolnimetatud teemadel[1].

[1] Ettekande aeg on piiratud 10 minutiga esineja kohta, kõnelejad võivad esitada ettekande eelnevalt kirjalikult (soovitavalt inglise või prantsuse keeles) sekretariaadile. Eelnevalt esitatud ettekanded jaotatakse seminariruumis laiali.

II. Sissejuhatus

Ühendus on pikka aega tagasi võtnud kohustuse kaitsta inimõigusi ja põhivabadusi, nagu näitab Euroopa Kohtu praktika alates seitsmekümnendatest aastatest. Enamgi veel, alates 1. maist 1999 on põhiõiguste kaitse olnud sätestatud Amsterdami lepingus kui Euroopa Liidu põhimõte, see on olnud eeltingimus Euroopa Liiduga ühineda soovivatele riikidele ja ka püsiv tingimus täieliku otsustusõiguse säilitamiseks nõukogus (ELi lepingu artiklid 6 ja 7) [1].

ELil on oluline roll ka diskrimineerimise vastu võitlemisel ja võrdsete võimaluste edendamisel. Viimase 30 aasta jooksul on EÜ seadusandluse, poliitika ja kohtupraktika arendamine aidanud esitada väljakutseid soolisele diskrimineerimisele ja edendanud sugudevahelist võrdsust. Hiljem, alates EÜ asutamislepingu artikli 13 lisamisest, on seda raamistikku laiendatud, et keelata diskrimineerimine soo, rassilise või etnilise päritolu, usutunnistuse või veendumuste, puuete, vanuse või seksuaalse sättumuse alusel. ELi laienemine, arvestades eriti uut rahvusvähemuste poliitika konteksti, suurendab vajadust diskrimineerimise vastu võitlemisel otsustavalt tegutseda. Pärast ratifitseerimist tugevdab põhiseaduse leping selles valdkonnas ELi tegutsemise võimekust.

Amsterdami leping mitte ainult ei visandanud uut Euroopa põhiõiguste dimensiooni, vaid andis Euroopa institutsioonidele hea õigusliku aluse tugevama Euroopa kodakondsuse sätestamiseks ja ühenduse arendamiseks vabaduse, turvalisuse ja õigluse alana. Poliitilisest ja seadusandlikust vaatevinklist oli see "Kopernikuse revolutsioon", mis mõjutas otse põhiõigusi, ning Euroopa seadusandjal tuleb vastu võtta kohustuslikud õigusaktid asüüliõiguse, andmekaitse, õiglase kohtumõistmise, sotsiaalse integratsiooni ja institutsioonide tekstidele juurdepääsu[2] *kohta.*

Seda eesmärki ei ole võimalik saavutada kaitstavate põhiõiguste täpsema määratlemiseta. Seepärast oli vaja muuta õigused nähtavamaks ja lihtsustada Euroopa Liidu enda institutsioonilist ja juriidilist raamistikku. See saavutati Euroopa harta vastuvõtmisega ja lisamisega põhiseaduse lepingusse, mis on praegu liikmesriikides ratifitseerimisel. Edasiminek on oluline samm:

- *liidu ja kodanike vahelistes suhetes (kuna nüüd saab kohtutes lihtsamalt nendele õigustele tugineda ja tõestada, et ELi institutsioonid austavad ja edendavad neid õigusi);*
- *ELi kohtunike ja seadusandliku võimu vahelistes suhetes (kuna viimane näeb nüüd selgemini oma kohustuste ja pädevuse eesmärke ja piiranguid);*
- *ELi ja liikmesriikide vahelistes suhetes (kuna põhiõiguste kaitse ja edendamise moodused riiklikul ja Euroopa tasandil on läbipaistvamad);*
- *ELi ja Euroopa Nõukogu (eriti ELi Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon vastuvõtmisel) ÜRO vahelistes suhetes.*

Euroopa Ülemkogu on öelnud, et "põhiõiguste harta kaasamine põhiseaduse lepingusse ja ELi tulevane ühinemine Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga loob

[1] mida on muudetud Amsterdami lepinguga, mis kodifitseeris Euroopa Kohtu jurisprudentsi alates C-29/69 "Stauder"12.11.1969; rec. 419 C-11/70 "Internationale Handelsgesellshaft", rec. 1125, C-4/73 "Nold" 14.5.1974, rec. 491, C-44/79 "Hauer" rec. p.3727 ja C-5/88 "Wachhauf" 13.7.1989

[2] Lahti seletades tähendab see, et Euroopa seadusandja probleem on kümneid aastaid olnud vältida selliste seaduste vastuvõtmist, mis võiksid juhuslikult rikkuda põhiõigusi, ja seega oli tähelepanu pööratud rohkem "negatiivsete mõjude" vältimisele kui konkreetse eesmärgi saavutamisele; nüüd kui põhiõiguste edendamine on saanud põhieesmärgiks (või vähemalt kõigi seadusandlike tööde süvalaiendamise põhimõtteks), on õigusloome oluliselt muutunud.

ühendusele juriidilise kohustuse tagada põhiõiguste aktiivne edendamine kõigis poliitikavaldkondades".

Euroopa Parlamendi jaoks on see kohustus tegelikult juba olemas nendes valdkondades, kus olemasolevate lepingutega on selleks õiguslik alus sätestatud[1].

III. Küsimused

Arvestades institutsioonilist ja õiguslikku tausta ning 11. septembri ja 11. märtsi järgset rahvusvahelist konteksti, võiks seminar aidata komisjonil LIBE vastata järgmisele neljale küsimusele:

*1/ Kuidas **kaitsta** paremini põhiõigusi, mis hõlmavad:*

- *liikmesriikide kontrolli ELi põhiprintsiipide ja põhiõiguste üle (Euroopa Liidu lepingu artikli 6 punkt 1 ja artikkel 7 ja põhiseaduse lepingu tulevane artikkel I-2)?*

- *Euroopa (ka Euroopa Nõukogu) ja liikmesriikide vastastoime tugevdamist nii, et see visandaks uue Euroopa õiguskorra?*

- *vajadust anda kodanikele laiemad võimalused ennast kaitsta (liikmesriikide ja Euroopa ombudsmanid, juurdepääs EÜ kohtunikele, diskrimineerimisvastased poliitikad…)?*

*2/ Kuidas edendada põhiõigusi **paremini** liidu ja ühenduse seadusandliku võimu suunatud kasutamise abil?*

*3/ Kuidas kõige paremini **teadlikkust tõsta** ja luua põhiõiguste kultuur Euroopa Liidu sees ja väljaspool?*

*4/ Kas pärast kolme eespoolnimetatud väljakutse Euroopa Liidule avaldatava mõju uurimist võiks **Euroopa Põhiõiguste Ametil** olla tähtis roll? Millised on sellisele ametile esitatavad põhinõuded ning millistele kriteeriumidele peaks amet oma missiooni täitmiseks vastama?*

Sõnavõtjatel palutakse lahkesti oma ettekanded kujundada nende teemade (või vähemalt ühe teema) ümber ja vastata ka töörühmadele esitatud konkreetsetele küsimustele, nagu allpool näidatud.

* * *

[1] Tuleb siiski meelde tuletada Euroopa Kohtu arvamust 2/94 ([1]) (antud enne Amsterdami lepingu jõustumist) *"...aucune disposition du TCE ne confère aux institutions communautaires, de manière générale, le pouvoir d'édicter des règles en matière de droits de l'homme,"* .
a) seda väidet tuleb mõista nii, et selline pädevus on olemas siis, kui on olemas konkreetne õiguslik alus (nt asüülipoliitika, läbipaistvus, diskrimineerimine, andmekaitse…) ja sellisel juhul võib liit/ühendus omaenda standardid määratleda
b) Enamgi veel, selline arvamus ei takista liidul vastu võtmast inimõigustele suunatud õigusakte.

Esmaspäev, 25. aprill 2005 kell 15.00-18.30

15.00–15.05 Avasõnad **hr Jean-Marie CAVADA**lt, kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni esimehelt

15.05–15.10 Sissejuhatav sõnavõtt **hr Ottaviano DEL TURCO**lt**,** tööhõive- ja sotsiaalkomisjoni esimehelt

I istung

Inimõiguste kaitse riiklikul ja Euroopa tasandil – vähemusrahvuste ja diskrimineerimisvastaste poliitikate näitel

ELil on üks maailma arenenumaid õigusraamistikke, mis puudutab võitlust diskrimineerimisega soo, rassilise või etnilise päritolu, usutunnistuse või veendumuste, puuete, vanuse või seksuaalse sättumuse alusel. Need reeglid ei ole siiski veel täielikult riiklikku õigusse üle võetud. Tagamaks, et inimesed oleksid teadlikud ja võimelised oma õigusi kehtestama ning end diskrimineerimise vastu kaitsma, on vaja veel lisategevusi.

Ikka veel ei ole ühenduse määratlust, keda võib pidada rahvusvähemuse liikmeks, ja see mõiste on ühtlustamisest kaugel, isegi ÜRO või Euroopa Nõukogu tasemel[1]*. Üldiselt ei ole rahvusvähemuste teemad ühenduse päevakorras väga olulisel kohal olnud, kuid nüüd tuleb neile rohkem tähelepanu pöörata, et tugevdada ametivõimude poolt selles valdkonnas võetud meetmete tõhusust.*

Võrdõiguslikkusele ja diskrimineerimisvastastele tegevustele on vaja ühtset lähenemist ja nende põhimõtete süvalaiendamist kõigisse asjassepuutuvatesse ELi poliitikatesse. Eesmärk on tagada, et liikmesriigid tegeleksid oma ühiskondades tõhusalt etnilise päritolu, usutunnistuse, vanuse, puuete või seksuaalse sättumuse kasvava mitmekesisusega. Euroopa Komisjonil on põhiroll üldise poliitilise agenda edasiviimisel, aga ka EÜ diskrimineerimisvastase seadusandluse ülevõtmise toetamisel. Tulevane Põhiõiguste Amet võib sellele protsessile kaasa aidata, eriti andmete kogumise, hea tava vahetamise ja kodanikuühiskonnaga suhtlemise võimaldamise osas.

Töörühmad võiksid tegelda järgmiste küsimustega:

1. Euroopa diskrimineerimisvastased poliitikad

Kuidas võidelda diskrimineerimisega rassilise või etnilise päritolu, seksuaalse sättumuse, usutunnistuse, puuete või vanuse alusel? Milline on olukord mustlastega, uute ja kohanenud sisserändajatega, kohanenud sisserännanud etniliste rahvusvähemustega, liikmesriigi territooriumil elavate erinevate etniliste ja rahvusvähemustega? Millised sammud on vajalikud EÜ diskrimineerimisvastaste õigusaktide täieliku rakendamise ja jõustamise tagamiseks? Kas

[1] Euroopa Nõukogu Rahvusvähemuste raamkonventsiooni kohaselt on riikide pädevuses määratleda, mida mõeldakse rahvusvähemuse all (konventsiooniga antud eelis, mille tulemusel on mustlased osades riikides tunnustatud rahvusvähemustena ja teistes mitte).

praegust õiguslikku raamistikku on vaja edasiste tegevustega täiendada? Kuidas saab diskrimineerimisvastased ja võrdõiguslikkuse kaalutlused süvalaiendada kõigisse asjassepuutuvatesse ELi poliitikatesse? Millised õiguslikud meetmed tuleb võtta enne põhiseaduse lepingu jõustumist? Milliseid rahalisi meetmeid võib välja pakkuda? Kas struktuurifondide, ühtekuuluvusfondi, Euroopa Sotsiaalfondi ja ühenduse algatuse Equal rolli saab abivajajate gruppideni jõudmiseks paremini koordineerida?

15.10-15.55 Ettekanded:

- **hr Vladimír ŠPIDLA,** tööhõive, sotsiaalküsimuste ja võrdsete võimaluste volinik

- **hr Asbjorn EIDE**, Euroopa Nõukogu Rahvusvähemuste raamkonventsiooni nõuandva komisjoni esimees, endine ÜRO rahvusvähemuste töögrupi juht

- **pr Beate WINKLER**, Euroopa rassismi ja ksenofoobia seire keskuse direktor

15.55–16.10 *Arvamuste vahetus*

2. Riiklik praktika mõnedes liikmesriikides: teadlikkuse tõstmine, andmete kogumine, seire, kogemuste vahetamine ja parimad lahendused

Kuidas leida tasakaal integratsiooni ja mitmekesisuse edendamise vahel? Millised puudused on liikmesriikide vastustes Euroopa asutamislepingu artiklil 13 põhinevatele meetmetele? Mida võivad riigiasutused, võrdõiguslikkuse ühendused, kodanikuühendused ja sotsiaalsed partnerid veel teha diskrimineerimisvastaste poliitikate ja mitmekesisuse edendamiseks? Milliseid rakendamise meetmeid ja tagasiside mehhanisme võiks välja pakkuda? Kas andmete kogumine on oluline tõhusate poliitikate arendamisel võrdõiguslikkuse edendamiseks ja võitluseks diskrimineerimisega? Kas EL peaks tegema tihedamat koostööd liikmesriikide asutuste ja teiste pooltega? Milline roll on selles valdkonnas piirkondlikel asutustel? Kas subsidiaarsuse printsiip kui parim moodus rahvusvähemuste kaasamiseks otsustusprotsessi on abiks? Kas rahvusvähemuste tõstatatud küsimustele vastamiseks oleks parim lahendus autonoomia?

16.10–16.40 Kõnelejad:

- **hr Joël THORAVAL**, Prantsuse riikliku inimõiguste konsultatiivkomisjoni esimees

- **pr Jana KVIECINSKA,** Slovakkia Vabariigi riigikantselei peadirektor

- **hr Wouter NACHTERGAELE,** Belgia riikliku rassismi ja ksenofoobia teabekeskuse liige

16.40–17.10 Arvamuste vahetus

3. Kodanikuühiskonna arvamus diskrimineerimisvastaste poliitikate kohta

Kuidas saaksid riigi- ja piirkondlikud ametiasutused, võrdõiguslikkuse ühendused, kodanikuühendused oma jõupingutusi sotsiaalsete partneritega paremini koordineerida? Mis on tulevase Põhiõiguste Ameti roll? Kas strateegia võidelda diskrimineerimise vastu struktuurifondide, ühtekuuluvusfondi, Euroopa Sotsiaalfondi ja ühenduse algatuse Equal abil on

tõhus? Kas ei oleks lihtsam, kui Euroopa asutamislepingu artiklis 13 esitatud huvisid esindavad MTÜd saaksid toetust otse nendest fondidest?

17.10–17.50 Ettekanded:

- **hr Andrzej MIRGA**, Euroopa Nõukogu raamistikus moodustatud mustlaste ja ringirändajate grupi esimees, etniliste suhete projekti mustlaste nõuandva kogu esimees

- **pr Anne-Sophie PARENT**, Euroopa sotsiaalküsimustega tegelevate kodanikeühenduste president

- **hr Andre WILKENS**, Avatud Ühiskonna Instituut – Brüssel

- **pr Catelene PASSCHIER**, Euroopa Ametiühingute Konföderatsiooni valitud peasekretär

17.50–18.25 Arvamuste vahetus

18.25–18.30 Raportööri kokkuvõte

hr Claude MORAES, kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni liige

Teisipäev, 26. aprill 2005 kell 9.00–12.30

II istung

Põhiõigused ja julgeoleku väljakutsed – prioriteedid ELi otsustajatele enne põhiseaduse lepingut

9.00 Istungi avab **hr Jean-Marie CAVADA**, kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni esimees

9.05 Sissejuhatav sõnavõtt **hr Jo LEINEN**ilt, põhiseaduskomisjoni esimehelt ja **pr Hélène FLAUTRE**'ilt, inimõiguste allkomisjoni esinaiselt

9.15 **hr Franco FRATTINI**, Euroopa Komisjoni asepresident.

1. Põhiõigused ja julgeoleku väljakutsed – kuidas saavutada tasakaalu?

Euroopa Liit on osa rahvusvahelisest õiguskorrast ja peab täielikult arvestama ÜRO ja Euroopa Nõukogu inimõiguste kaitse ja edendamise saavutustega. Eriti tuleb tagada teabevahetus ja sisukas koostöö tulevase ELi Põhiõiguste Ameti ja Euroopa Nõukogu vahel. On ülioluline, et nende kahe organi vahel seataks sisse toimiv koostöömudel ja institutsiooniline ühendus.

Kuid alates 11. septembrist on üldine inimõiguste poliitikate kontekst muutunud. Õiguskindluse ja ühtsuse tagamisest kogu Euroopa põhiõiguste kaitses, eriti seoses Euroopa Nõukogu ja ÜRO allorganisatsioonidega, ei pruugi piisata.

Millised õppetunnid oleme saanud nendest hiljutistest arengutest ja terrorismivastastest poliitikatest rahvusvahelisel, ELi ja riiklikul tasandil? Kuidas saavutada – ja hoida – õiget tasakaalu julgeolekunõuete ja põhiõiguste kaitse vahel? Milline on ELi agentuuri roll selles kontekstis?

9.25–10.05 Ettekanded:

- **hr Alvaro GIL ROBLES**, Euroopa Nõukogu inimõiguste ülemkomissar
- **hr Dick OOSTING**, Amnesty International
-
- **hr Antoine MADELIN,** Fédération Internationale des Droits de l'Homme (FIDH)
- **hr Tony BUNYAN**, Statewatchi toimetaja

10.05–10.30 Arvamuste vahetus

2. Põhiõiguste kaitse: kuidas tagada Euroopa tasandi ja riikide kohtunike dialoog?

Põhiõiguste harta lisamine põhiseaduse lepingusse ja ELi tulevane ühinemine Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga toovad kaasa põhimõttelised institutsioonilised ja põhiseaduslikud muutused ja suurendavad oluliselt liidu juriidilist kohustust põhiõigusi aktiivselt kõigis ELi poliitikavaldkondades edendada.

Kehtivate lepingute alusel peavad ühendus ja EL õigusakte koostama valdkondades, mis puudutavad nii Euroopa kui ka riiklikke kohtuid (Euroopa vahistamismäärus, millega tegelesid mitmed põhiseaduslikud kohtud, on vaid hiliseim näide). Enne põhiseaduse lepingu jõustumist oleks seega soovitav lihtsustada dialoogi riiklike ja Euroopa kohtute vahel ning kohtute ja õigusloojate vahel, et vältida võimaluse piires erinevaid tõlgendusi. Samuti tuleks soodustada ühise õiguskultuuri arengut põhiõiguste kaitse valdkonnas.
Euroopa Parlamendi arvates võiks seda arengut lihtsustada põhiseaduslike kohtute omavaheliste sidemete tugevdamine ning nende piirangute tühistamine, mis kehtivad Euroopa Kohtule vabadusel, õigusel ja turvalisusel rajaneva alaga seotud poliitika kohta tehtavate eelotsuste puhul (Euroopa Liidu lepingu artikkel 35 ja EÜ asutamislepingu artikkel 68).

Põhiseaduslik leping annab Euroopa Kohtule täieliku pädevuse sellistes valdkondades nagu vabadus, turvalisus ja õiglus, Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga ühinemine, põhiõiguste harta lisamine põhiseaduse lepingusse ja kaasotsustamismenetluse laialdasem kasutamine, mille kaudu suurendataks Euroopa Parlamendi rolli. ELi institutsioonidel tuleks kiirendada ELi ühinemist Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga, vältida topeltstandardeid ja täielikult arvestada ELi õiguse eripäraga.

Mis on põhitoimijate, Euroopa riigikohtute vaated sellele uuele perspektiivile, Euroopa kahe õigussüsteemi kasule, aga ka võimalikele vasturääkivustele? Kas Euroopa kodanikud võivad nende arengute valguses oodata oma õiguste paremat kaitset? Kuidas saavutada – ja hoida – õiget tasakaalu julgeolekunõuete ja põhiõiguste kaitse vahel?

10.30–11.10 Ettekanded:

- **hr Vassilios SKOURIS**, Euroopa Ühenduste Kohtu president

- **hr Luzius WILDHABER**, Euroopa Inimõiguste Kohtu president

- **hr Guy CANIVET**, Kassatsioonikohtu president (Prantsusmaa), Euroopa Liidu riigikohtute võrgu president

- **hr Valerio ONIDA,** Itaalia Konstitutsioonikohtu endine president

11.10–11.40. Arvamuste vahetus

*
* *

Lõppistung:
Euroopa seadusandja väljakutsed ja kohustused

Põhiõiguste edendamine nõuab selles uues kontekstis struktureeritud lähenemist; põhiõiguste kaasamise kohta tuleb väljendada selget poliitilist tahet. On võimalik, et selle ülesande võtab enda peale komisjon põhiõiguste, diskrimineerimisvastaste poliitikate ja võrdsete võimaluste volinike grupi raames, mille eesistujaks on president Barroso. Sellest hoolimata on üliloluline, et ka Euroopa Ülemkogu ja parlament töötaksid välja selleteemalised suunised. Amet on üks osa Euroopa uuest põhiõiguste mehhanismist. Kuidas on institutsioonid valmis panustama?

11.40 **hr Josep BORRELL FONTELLES,** Euroopa Parlamendi president

11.55 **hr Jean ASSELBORN**, üldasjade nõukogu kabineti president (kinnitamata)

12.10 **hr José Manuel BARROSO,** Euroopa Komisjoni president

12.25 Raportööri kokkuvõte, **pr Kinga GÁL,** kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni liige.

Viited

- *Seminari võrguleht*
  (http://www.europarl.eu.int/comparl/libe/elsj/events/hearings/20050425/default_en.htm)
-

- *Pr Kinga Gáli raporti projekt põhiõiguste edendamise ja kaitse kohta: riiklike ja Euroopa institutsioonide, sh põhiõiguste ameti roll*
  (http://www.europarl.ep.ec/meetdocs/2004_2009/documents/PR/558/558630/558630en.pdf)

- *Hr Claude Moraesi raporti projekt vähemuste kaitse ja diskrimineerimisvastase poliitika kohta laienenud Euroopas*
  (http://www.europarl.eu.int/meetdocs/2004_2009/documents/PR/558/558192/558192en.pdf)

- *Põhiseaduse leping*
  (http://europa.eu.int/constitution/index_en.htm)

- *Euroopa Komisjoni algatatud konsultatsioon Põhiõiguste Ameti loomise kohta (KOM (2004) 693 lõplik)*
  http://www.europa.eu.int/comm/justice_home/news/consulting_public/fundamental_rights_agency/index_en.htm

- *Nõukogu 29. juuni 2000 direktiiv 2000/43/EÜ, millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõtet sõltumata isikute rassilisest või etnilisest päritolust*
  (http://www.europa.eu.int/comm/employment_social/fundamental_rights/pdf/legisln/2000_43_en.pdf)

- *Nõukogu 27. novembri 2000 direktiiv 2000/78/EÜ, millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel*
  (http://www.europa.eu.int/comm/employment_social/fundamental_rights/pdf/legisln/2000_78_en.pdf)

- *Laienenud Euroopa Liidu võrdõiguslikkuse ja diskrimineerimisvastaste poliitikate roheline raamat*
  (http://www.europa.eu.int/comm/employment_social/fundamental_rights/policy/aneval/green_en.htm)

LISA

Seminari sekretariaat	Telefon	Aadress	E-posti aadress
Emilio DE CAPITANI **Osakonnajuhataja**	**32.2.284.35.08**	**Euroopa Parlament** **Rue Belliard 89** **RMA 1J 032** **1047 Brüssel**	**ip-libe@europarl.eu.int**
Antoine CAHEN **Administraator**	**32.2.284.06.60**	**Euroopa Parlament** **Rue Belliard 89** **RMA 1J 014** **1047 Brüssel**	
Martina SUDOVA **Administraator**	**32.2.2843.14.76**	**Euroopa Parlament** **Rue Belliard 89** **RMA 1J 040** **1047 Brüssel**	
Ryszard DE GROOT **Assistent**	**32.2.284.07.95**	**Euroopa Parlament** **Rue Belliard 89** **RMA 01J036** **1047 Brüssel**	
Béatrice OLLIER **Sekretär**	**32.2.284.25.81**	**Euroopa Parlament** **Rue Belliard 89** **RMA 01J006** **1047 Brüssel**	

Oluline teave seminarist osa võtta soovijatele

Tegemist on avatud seminariga. Turvanõuete tõttu tuleb siiski nendel osavõtjatel, kellel ei ole Euroopa Parlamendi läbipääsuluba, see eelnevalt hankida. Läbipääsuloa soovijatel tuleks ühendust võtta seminari sekretariaadiga enne 20. aprilli 2005.